MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA

Seduta ta' l-14 ta' Ottubru, 2011

Rikors Numru. 29/2011

Simon Xuereb

vs

L-Avukat Generali

Il-Qorti:

Rat ir-rikors li ressaq ir-rikorrent fit-30 ta' Mejju 2011, li jaqra hekk:

Illi huwa kien tressaq il-Qorti akkuzat talli fit-23 ta' April 2001 u ix-xhur ta' qabel kien ikkommetta reati in konnessjoni ma' traffikar ta' droga eroina.

Illi fl-20 ta' April 2005, l-istess Simon Xuereb kien gie kkundannat ghal 9 snin prigunerija u ghaxart elef Lira multa.

Illi r-rikorrent kien appella ghal dik is-sentenza.

Illi l-Qorti tal-appelli kriminali, b'sentenza taghha tal-20 ta' Mejju 2009, prattikament ikkonfermat is-sentenza appellata hlief li rriduciet xi ftit il-multa.

Illi ghandu jinghad li f'dan il-kaz partikolari, prattikament l-unika prova li kien hemm kontra r-rikorrent kienet l-istqarrija tieghu.

Illi naturalment fi zmien ta' meta huwa rrilaxxa l-istqarrija huwa ma nghatax il-jedd jikkomunika ma' avukat ta' fiducja tieghu u ghalhekk huwa inkrimina ruhu ingustament u kellu l-process tieghu kompromess sa mill-bidu.

Illi fid-dawl ta' dan kollu u fil-qafas legali privalenti, dak iz-zmien, l-esponent sab ruhu kostrett illi jippatteggja l-kaz tieghu mal-Avukat Generali u jirregistra ammissjoni.

Illi ghalhekk l-esponent u dan anke in linea mad-dettami ta' numru ta' sentenzi moghtija mill-Qorti Kostituzzjonali da ricenti, essendo li huwa kellu l-process tieghu kompromess sa mill-bidu nett, huwa ma kellux u ma setax ikollu smiegh xieraq kif garantit fit-termini tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem.

Illi konsegwentement, ir-rikorrent jikkontendi li huwa l-kaz li din il-Qorti tiddikjara li l-process gudizzjarju li gie sottomess ghalih l-esponent u s-sentenza konsegwenzjali jigu dikjarati nulli b'tali mod li d-drittijiet tal-esponent jigu ristitwiti *in integrum* u dan anke in linea ma' sentenzi moghtija mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fosthom Salduz vs. Turkey.

Talab l-attur jghid ghalfejn din l-Onorabbli Qorti joghgobha:

Li peress li l-process gudizzjarju tal-esponent kien kompromess sa mill-bidu peress li ma kienx inghata il-jedd li jikkomunika ma' avukat gew lezi lilu d-drittijiet fundamentali kostituzzjonali tieghu kif sangiti fl-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem.

Tordna ir-*restituzio in integrum* u dan billi tannulla l-process kriminali koncernanti u s-sentenza moghtija fil-konfront tal-esponent fl-20 ta' Mejju 2009.

Takkorda kumpens xieraq lill-esponent minhabba fil-pregudizzju minnu soffert ghar-ragunijiet fuq premessi.

Taghti dawk il-provvedimenti xierqa sabiex jigu sangiti d-drittijiet tal-esponent.

Rat ir-risposta tal-intimat li in forza taghha eccepixxa illi:

L-esponent jikkontesta l-allegazzjonijiet u l-pretensjonijiet tar-rikorrenti stante li huma infondati fil-fatt u fid-dritt ghar-ragunijiet segwenti li qed jigu elenkati minghajr pregudizzju ghal xulxin:

1. Illi preliminarjament ikun opportun li jigu allegati l-atti ta' natura kriminali kollha sabiex din l-Onorabbli Qorti jkollha quddiemha dak li sehh fil-proceduri kriminali kontra r-rikorrent;

2. Illi l-esponent jissottometti li bhala principju ma jezisti l-ebda dritt fundamentali ta' assistenza legali izda jezisti biss dritt fundamentali ta' smiegh xieraq meta bniedem ikun akkuzat b'reat kriminali. Kull meta l-Qorti Ewropea sabet li kien hemm ksur tad-dritt ta' smiegh xieraq minhabba n-nuqqas ta' assistenza minn avukat waqt l-interrogazzjoni mill-pulizija, dejjem ikkwalifikat il-gudizzju taghha u rriteniet illi jekk eventwalment il-persuna ma kienx ser ikollha smiegh xieraq fil-proceduri kriminali, allura l-persuna ghandha dritt tkun assistita minn avukat waqt l-interrogazzjoni. L-esponenti jirrileva li certament mhux il-kaz li l-Qorti Ewropea rriteniet li jekk persuna ma

kinitx assistita minn avukat waqt l-interrogazzjoni, allura awtomatikament dik il-persuna sofriet ksur ta' dritt ta' smiegh xieraq;

L-esponent jissottometti li d-dritt ta' smiegh xieraq irid ikun evalwat fir-rigward tat-totalita' tal-proceduri kollha u mhux fir-rigward ta' mumenti minnha bhal ma qieghed jittanta jaghmel ir-rikorrent fejn qed jiffoka fuq l-istadju tal-interrogazzjoni. Dan kien stabbilit fil-kaz fl-ismijiet **Imbroscia v. Switzerland** (applikazzjoni numru 13972/88 deciz mill-Qorti Ewropea fl-24 ta' Novembru 1993);

"*The manner in which article 6 (1) and 3 (c) is to be applied during the preliminary investigation depends on the special features of the proceedings involved and on the circumstances of the case. In order to determine whether the aim of Article 6 – a fair trial – has been achieved, regard must be had to the entirely of the domestic proceedings conducted in the case.*"

L-esponenti jissottometti illi r-rikorrenti bl-ebda mod ma kien imgieghel jaghti l-istqarrija li ta. Ir-rikorrent inghata t-twissija skond il-ligi senjatament li ma kienx obbligat li jitkellem sakemm ma kienx hekk jixtieq izda li dak li kien ser jghid seta' jingieb bhala prova kontra tieghu. Illi l-istess rikorrent kien qieghed jifhem l-import tac-cirkostanza li kien jinsab fiha.

Illi inoltre, il-kazijiet li jaghmel referenza ghalihom ir-rikorrent kienu ferm differenti mill-kaz odjern. Fil-kaz ta' '*Salduz v. Turkey*'. Salduz kien minorenni fiz-zmien tal-kaz u kien hemm ukoll allegazzjoni ta' trattament hazin tieghu waqt l-interrogazzjoni u li l-istqarrija inghatat meta kien hekk imgieghel. L-istess jinghad ghall-kazijiet tal-Qorti Ewropea li lkoll kellhom cirkostanzi ben diversi minn dawk odjerni;

Illi fil-kaz odjern ir-rikorrent, recidiv b'sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) tat-12 ta' Marzu 1997, fl-1 ta' Marzu 2005 ammetta ghall-akkuzi kif dedotti fl-att ta' akkuza kontrih bin-numru 264 tal-2001 u kkonferma tali ammissjoni wara li nghata l-opportunita' li jikkonsidra d-

dikjarazzjoni ta’ htija u dan meta kien qieghed jigi rapprezentat mill-avukat tal-fiducja tieghu. Inoltre, dejjem meta r-rikorrent kien qieghed jigi rapprezentat mill-avukat tal-fiducja tieghu, sahansitra ffirma patteggament mal-Avukat Generali li gie pprezentat permezz ta’ nota konguntiva fit-2 ta’ Dicembru 2004;

Illi di piu’, oltre l-istqarrija tar-rikorrent, kien hemm provi ohrajn li jikkorraboraw it-tezi tal-prosekuzzjoni fosthom l-indirizz fuq il-*parcel* tad-droga, stqarrija ta’ persuna ohra akkuzata bl-istess reat, xhieda tieghu stess f’proceduri kriminali ta’ persuni ohra akkuzati bl-istess reat, kif ukoll *video filming*;

Illi dejjem minghajr pregudizzju, l-esponenti jissottometti ulterjorment li fl-ebda waqt tal-proceduri ma giet attakkata l-validita’ jew il-volontarjeta’ tal-istqarrija da parti tar-rikorrenti izda kien biss wara aktar minn ghaxar snin mir-rilaxx ta’ tali stqarrija permezz tal-proceduri odjerni li qed tigi attakkata l-istqarrija ghax allegatament ittiehdet bi vjolazzjoni tad-drittijiet fundamentali tieghu. Effettivament, matul il-proceduri kriminali li jirreferi ghalihom ir-rikorrenti fir-rikors promotur, huwa qatt ma oppona ghall-prezentata tal-istess stqarrija fil-process kriminali u sahansitra ammetta l-akkuzi dedotti kontrih u lahaq patteggament dwar il-piena, u issa wara li l-proceduri kontrih ilhom *res judicata* ghal aktar minn sentejn, qieghed iqajjem din il-lanjanza kostituzzjonali. In linea mal-osservazzjonijiet tal-Qorti Kostituzzjonali nostrali fil-kawza fl-ismijiet ‘*Il-Pulizija [Spettur Victor Aquilina) v. Mark Lombardi*’ deciza fit-12 ta’ April 2011, ‘il-gurisprudenza tal-Qorti Ewropea izda m’ghandhiex ikollha effett retroattiv u taffettwa dawk id-decizjonijiet li llum huma res judicata. Din hi l-istess linja li hadet il-Qorti Ingliza fil-kaz ta’ Cadder ... “The retrospective effect of a judicial decision is excluded from cases that have been finally determined”;

Illi inoltre u dejjem minghajr pregudizzju, l-esponent huwa ta’ l-umli fehma li l-gurisprudenza tal-Qorti Ewropea, senjatament id-decizjoni fl-ismijiet ‘*Salduz v. Turkey*’ lanqas ma ghandha jkollha effett retroattiv u taffettwa dawk l-istqarrijiet li nghataw qabel id-decizjoni ta’ Salduz

kienu f'kull kaz skond il-ligi u l-gurisprudenza vigenti f'dak il-perjodu;

Illi kemm mill-premess kif ukoll mill-atti processwali huwa manifest li d-drittijiet tar-rikorrent, senjatament dawk sanciti fl-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem u l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta qatt ma gew lezi fil-proceduri kriminali in kwistjoni;

Illi finalment, dato ma non concesso li gew lezi d-drittijiet sanciti fl-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem u l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta, l-esponenti jissottometti ukoll illi r-rimedju mitlub mir-rikorrenti fis-sens li tordna r-*restituzio in integrum* billi tannulla l-process kriminali koncernanti u s-sentenza moghtija fil-konfront tal-esponent fl-20 ta' Mejju 2009 huwa rimedju li mhux gustifikat.

Ghaldaqstant, in vista tas-suespost, l-esponenti jissottometti li t-talbiet tar-rikorrenti m'ghandhomx jigu akkolti minn din l-Onorabbli Qorti u dan bl-ispejjez kontra l-istess rikorrent.

Rat l-atti tal-kawza fl-ismijiet "Il-Pulizija v. Simon Xuereb" li giet deciza finalment mill-Qorti tal-Appell Kriminali fl-20 ta' Mejju 2009;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Rat in-nota tal-osservazzjonijiet tal-partijiet;

Ikkunsidrat;

Illi b'dawn il-proceduri, ir-rikorrent qed jipprova jwaqqa' sentenza ta' htija li nghatat fil-konfront tieghu peress li jghid li din kienet principalment ibbazata fuq stqarrija tieghu li ta bla assistenza ta' avukat. Hu jissottometti illi recentement il-Qorti Kostituzzjonali affermat li t-tehid ta' stqarrija minghajr assistenza legali jivvjola d-dritt fondamentali tal-persuna ghal smiegh xieraq u allura sentenza bbazata fuq tali stqarrija ghandha titqies nulla peress li tkun ibbazata fuq prova inammissibbli.

Din il-Qorti hi konxja tal-fatt li recentement, il-Qorti Kostituzzjonali affermat il-principju li meta tittiehed stqarrija ta' persuna li tkun investigata b'xi reat u dan meta dik il-persuna ma jkollhiex il-possibilita' li tikseb ghajnuna legali, ikunu gew lezi d-drittijiet taghha ta' smiegh xieraq kif sanciti fl-artikolu 6(3)(c) konguntivament mal-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea – ara "Il-Pulizija vs. Lombardi", deciza mill-Qorti Kostituzzjonali fit-12 ta' April 2011, u 'Il-Pulizija vs. Pullicino', deciza mill-istess Qorti fl-istess jum.

Issa, f'dan il-kaz jidher li stqarrija li ghamel ir-rikorrent, u li fiha ammetta l-involviment tieghu fir-reati li kien akkuzat bihom, ittiehdet fiz-zmien meta ma kellux dritt jitlob assistenza ta' avukat. Dan ma jfissirx, fil-fehma ta' din il-Qorti, li l-proceduri li ttiehdu kontra r-rikorrent huma nulli. Dan qed jinghad ghal zewg ragunijiet principali.

Fl-ewwel lok, id-dritt ta' avukat ma nholoqx bis-sentenzi ricenti li taw il-Qorti Kostituzzjonali. Dan id-dritt kien jezisti fiz-zmien li ttiehdu l-proceduri kriminali, meritu ta' din il-kawza kontra r-rikorrent, u jekk dan tal-ahhar ma invokax dak id-dritt fiz-zmien opportun, ma jistax issa, kwazi tlett snin wara s-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali, jinvoka dan id-dritt. Ir-rikorrent, wara li rrilaxxja l-istqarrija, kellu kull opportunita' jikkontesta l-istess kemm quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali, kif ukoll quddiem il-Qorti tal-Appell Kriminali. Mhux talli r-rikorrent ma kkontestax il-validita' tal-istqarrija izda quddiem l-ewwel Qorti li tressaq, huwa ammetta l-akkuzi, u baqa' jsostni l-ammissjoni anke wara li gie imwissi bil-konsegwenzi ta' dik l-ammissjoni mill-Qorti. Inoltre, wara li nghata s-sentenza mill-ewwel Qorti, ir-rikorrent ressaq appell li bih talab ir-riforma tas-sentenza appellata, fis-sens li talab li filwaqt li l-istess tigi konfermata fis-sejbien ta' htija tieghu tal-akkuzi kif dedotti kontrih, tithassar f'dik il-parti fejn ikkundannatu ghal disa' snin prigunerija. Dan juri l-fehma tar-rikorrent li jibqa' jirrikonoxxi r-responsabilita' tieghu ghal dak li gara.

Jirrizulta ukoll mill-atti li fis-seduta tat-2 ta’ Dicembru 2004, quddiem l-ewwel Qorti gie esebit dokument iffirmat mill-Kummissarju tal-Pulizija u mir-rikorrent fejn gie dikjarat li kienu qed “jaqblu” fuq piena ta’ disa’ snin u multa bhala li tkun “piena adegwata ghall-htija tal-istess akkuzat”. Ghalhekk, ir-rikorrent mhux biss ma kkontestax il-validita’ tal-istqarrija tieghu, izda l-atteggjament tieghu wara r-rilaxx taghha, meta allura kien liberu minn kull pressjoni li setghet saritlu qabel u meta kien assistit b’avukat ta’ fiducja tieghu, jindika li hu ried jassumi r-responsabilita’ tar-reati li kien akkuzat bihom.

Oltre dan, fit-tieni lok, is-sejbien ta’ htija u l-piena ma kinitx, f’dan il-kaz, ibbazata biss fuq dak li qal ir-rikorrent fl-istqarrija tieghu. Il-Qorti tal-Appell Kriminali fis-sentenza li tat fl-20 ta’ Mejju 2009, ghamlet din l-osservazzjoni dwar il-htija tar-rikorrent u l-piena inflitta.

“*Nonostante dan, din il-Qorti ghamlet ezami akkurat ta’ l-atti sabiex mic-cirkostanzi kollha rizultanti tara jekk ghandux ikun hemm temperament fil-piena ta’ prigunerija inflitta. Fil-fehma taghha, pero’ ma jidher li hemm l-ebda raguni li tista’ timmotivaha biex tvarja din il-piena. Wara kollox, mill-istqarrija ta’ l-appellant li huwa kkonferma bil-gurament u mix-xhieda li diga’ ta fi proceduri kontra terzi, huwa evidenti li huwa kellu sehem pjuttost attiv fl-ispacc tad-droga in kwistjoni. Din il-piena tikkostitwixxi bilanc gust bejn dak li jista’ jitqies favorevoli ghall-appellant, ic-cirkostanzi li fihom sehhew id-delitti in kwistjoni u l-gravita’ taghhom (l-ammont ta’ droga kokaina involuta kienet sostanzjali), kif ukoll il-protezzjoni li trid tinghata lis-socjeta’.*”

(sottolinear ta’ din il-Qorti)

Il-Qorti Kriminali ma qaghdetx biss fuq l-istqarrija li kien ghamel ir-rikorrent, izda ezaminat il-provi kollha u rat li kien hemm provi ohra li jorbtuh mar-reat ta’ spacc tad-droga. Kwindi, f’dan il-kaz, is-sejba ta’ htija ma kinitx bazata unikament jew principalment fuq l-istqarrija li ghamel ir-rikorrent, izda fuq cirkostanzi ohra li waslu ghall-

Qorti Kriminali tqis bhala “evidenti” l-involviment tieghu fir-reati li kien akkuzat bihom.

Dan kollu apparti dak li qalet il-Qorti Kostituzzjonali fil-kaz imsemmi ta’ ‘Il-Pulizija vs. Lombardi’ fis-sens illi:

“*Din il-gurisprudenza tal-Qorti Ewropea izda m’ghandhiex ikollha effett retroattiv u taffettwa dawk id-decizjonijiet li llum huma res judicata. Din hi l-istess linja li hadet il-Qorti Ingliza fil-kaz ta’ Cadder (ara para. [60] – [62]; [99] – [103]). “The retrospective effect of a judicial decision is excluded from cases that have been finally determined” (**A v. The Governor of Arbour Hill Prison** [2006] IESC 45, [2006] 4 IR 88, para. 36)*.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, tiddisponi mit-talbiet tar-rikorrent billi tichad l-istess, bl-ispejjez tal-kawza kontra tieghu.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------